

Desiree Dolron: *stof tot nadenken*

10 February 2017, Art

Part of The February Issue

Desiree Dolron reisde voor haar fotoseries de hele wereld over. Aan haar fotoseries en videowerken gaat altijd diepgravend onderzoek vooraf, die ze vertaalt naar mysterieuze en poëtische beelden. Naar aanleiding van de grote overzichtstentoonstelling van haar werk, die momenteel te zien is in het Singer in Laren, spraken we haar over transcendentie, veranderende seksualiteiten en de eenzaamheid van de fotograaf.

Tekst Misha Kruijswijk

PERFECTIONIST

Het eerste wat je van Desiree ziet is een wilde bos rode krullen; daarna onderzoekende blauwe ogen die niets lijken te ontgaan. Ze zal niet snel een blad voor de mond nemen en ook zal je haar niet snel betrappen; ze is een perfectionist *pur sang*. Zo zocht ze voor haar inmiddels iconische serie *Xteriors* (2001 – 2015) wel een jaar lang naar de locatie met het perfecte daglicht, die zij vond in landgoed Oud-Amelisweerd bij Utrecht en kostte bijna elk afzonderlijk werk haar nóg eens die tijd om te vervolmaken. Veel zorg werd ook besteed aan de kleding van de geportretteerden, die zij met toestemming van diens atelier baseerde op een ontwerp van Alexander McQueen uit 1999. “Ik was op zoek naar iets dat subtiel verwijst aan het nu, maar zou blijven staan door de tijd heen, zonder te refereren aan een specifieke plaats of periode.”

“Het was werkelijk afschuwelijk, ik heb nog nooit zoiets meegemaakt; kleine kinderen met kettingen aan hun voeten, mensen die vastgeketend zijn, elkaar aanvallen, overal luide muziek. Ze lopen daar rond met enorme messen, branden zichzelf met kaarsen, maken salto's, dubbele flikflaks en spreken in tongen. Het is een soort levende hel waarin je terecht komt... Met gevaar voor eigen leven brachten mijn assistent en ik er de nacht door, met op de kamerdeur enkel een piepklein knipslotje. De volgende ochtend zou er een seance gehouden worden in de moskee. Net op het moment dat ik helemaal klaar stond met mijn camera, kwam er een oude mercedes het dorp ingereden, met daarin de regioleider. Onze aanwezigheid was volkomen illegaal en afgekocht met steekpenningen; we hebben ons eindeloos verborgen moeten houden. Het was zo'n bizar avontuur, ik kan het niet eens navertellen...”

LEVENDE HEL

Desiree's favoriete serie is *Exaltation*, omdat het de avontuurlijkste periode uit haar leven markeerde en ze hiervoor de hele wereld over reisde. Ze legde verschillende religieuze groeperingen vast in India, Thailand, Maleisie en de Filippijnen, die via zelfkastijdingsrituelen boven het aardse bestaan probeerden uit te stijgen. Ze maakte spannende, fascinerende, maar ook de meest gruwelijke dingen mee. De reis die haar het meest is bijgebleven is naar Bouya Omar, in Marokko. In dit dorp ligt een heilige begraven, waarvan geloofd werd dat hij in contact stond met geesten en demonen. Mensen lieten daar hun geesteszieke familieleden achter, in hoop op genezing.

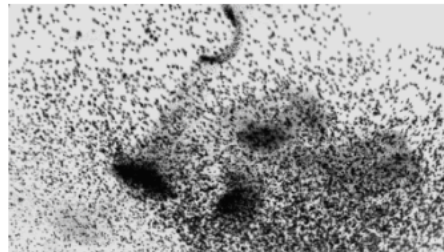
Of ze dit soort religieuze rituelen op enig moment is gaan begrijpen? “Ik ben heel geïnteresseerd in *mind over matter*, hoe ver gaan mensen in een religieuze context? Die rust die ze daar tegelijkertijd in vinden, dat moment probeerde ik vast te leggen. Maar ik ben totaal anti-religieus.”

STOF ZIJT GIJ

“In transcendentie binnen een andere context geloof ik wel. Via een verbondenheid met de natuur. Ik denk dat het steeds slechter gaat met de mensheid, omdat we de basisverbintenis met de natuur kwijtraken.” In één van haar nieuwste videowerken *I will show you fear in a handful of dust II* (2016), dat momenteel voor het eerst te zien is in het Singer Museum, heeft Desiree de onlosmakelijke relatie tussen het stoffelijke en het onstoffelijke, en de oneindigheid in beide richtingen, op een wel heel bijzondere manier in beeld gebracht. Het ondergaan van dit werk is een meditatieve ervaring op zichzelf. Als kijker waan je je in een uithoek van het universum, terwijl glinsterende sterren en planeten langzaam aan je voorbij trekken. In werkelijkheid is het niet het oneindige universum dat zij vast heeft gelegd, maar juist die minuscule stofdeeltjes die de ruimte om ons heen vullen. Desiree ontleende de titel aan het gelijknamige, epische ‘einde van de wereld’ gedicht van T.S. Eliot uit 1926. “Ik vond het zo prachtig passen, omdat het niks is, stof, en alles tegelijk. En wat is angst eigenlijk? Dat is voor iedereen weer anders.”

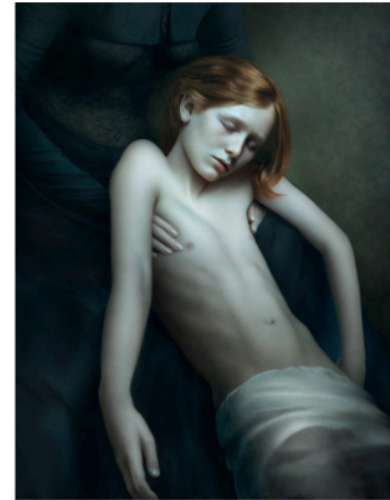
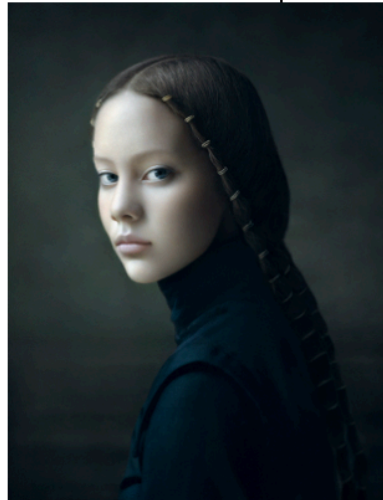
COMPLEX SYSTEMS

Nog zo'n hypnotiserend werk is Desiree's nieuwste video *Complex Systems* (2016 – 2017), waarin ze op magistrale wijze een enorme zwerm spreuwen dirigeert. “In het werk kwamen twee projecten samen. Ik doe al jaren onderzoek naar sociopathie, zogezegd het minder gewelddadige, maar manipulatieve ‘broertje’ van psychopathie. Ik ben daar heel diep in gedoken, bezocht een instelling in Vught en was in gesprek met neurologen, psychologen en psychiaters. Maar ik kon geen vertaalslag vinden naar beeld. Voor het eerste deel van het werk, dat momenteel voor het eerst te zien is in het Singer Museum, ontwikkelde ik een 3D animatie waarin ik het ‘perfecte’ verdedigingsmechanisme van een groep spreuwen heb gecreëerd. De neurologen met wie ik samenwerk zijn momenteel nog bezig om MRI scans van patiënten tijdens een psychose te vertalen naar een algoritme.

Deze data wil ik in Deel twee loslaten op de bestaande animatie, om te visualiseren wat er in de hersenen gebeurt tijdens een psychose. De titel van het werk, *Complex Systems*, refereert overigens aan een wetenschappelijke benadering, die netwerken en systemen bestudeert en de wijze waarop de afzonderlijke delen het geheel beïnvloeden. Zo houdt één spreek binnen een zwerm de zes soortgenoten die naast hem vliegen in het oog en hier worden hun bewegingen op gebaseerd. Dit soort gegevens kun je zowel wiskundig als filosofisch benaderen. Wat ik interessant vind om te onderzoeken zijn vragen als: *Wat is een individu, en wat is een groep? Hoe gedraagt een groep zich ten opzichte van het individu? Wat is samenwerking en wanneer wordt dit verstoord door externe omstandigheden?*”

Zo zocht Desiree voor haar inmiddels iconische serie *Xteriors*, wel een jaar lang naar de locatie met het perfecte daglicht, die zij vond in landgoed Oud-Amelisweerd bij Utrecht, en kostte bijna elk afzonderlijk werk haar nóg eens die tijd om te vervolmaken.

MODERN FAMILY

"Voor mensen is de manier waarop we ons in sociaal opzicht organiseren natuurlijk in een stroomversnelling geraakt. Honderd jaar geleden zouden vrouwen nooit iets gedaan hebben, zonder toestemming van de man of de familie. En in negentig procent van de wereld heb je als vrouw niet de positie en rechten die je hier hebt. Daar mogen we ons allemaal wel bewuster van zijn en dat koesteren, vind ik. Voor ons is het misschien geleidelijk gegaan, maar in feite is dit nog maar een hele recente ontwikkeling, die wellicht zomaar kan worden teruggedraaid." Deze veranderende man-vrouw verhoudingen en de daarmee gepaarde gezinsstructuren zijn dan ook het onderwerp van Desiree's huidige project, een *remake* van de beroemde kusscene uit *Point Blank* (1967). "Ik heb in mijn omgeving ongelooflijk veel vrienden die homoseksueel, lesbisch of biseksueel zijn en die op een andere dan traditionele manier kinderen hebben. Het wordt steeds normaler dat je bijvoorbeeld een kind krijgt met je beste vriend, die niet jouw levenspartner is maar wel een kinderwens heeft. Die veranderende seksualiteiten en daarmee familiestructuren, wil ik graag op een poëtische manier in beeld brengen."

LONELINESS BELONGS TO THE PHOTOGRAPHER

Desiree, die een groot literatuurliehebber is, leest momenteel *A Little Life* van de Amerikaans-Hawaiiaanse auteur Hanya Yanagihara, over de liefde en vriendschap tussen vier mannen. Van Yanagihara's hand verscheen afgelopen jaar ook een artikel in *The New Yorker*, over de eenzaamheid van de fotograaf.

LONELINESS BELONGS TO THE PHOTOGRAPHER

Desiree, die een groot literatuurliehebber is, leest momenteel *A Little Life* van de Amerikaans-Hawaiiaanse auteur Hanya Yanagihara, over de liefde en vriendschap tussen vier mannen. Van Yanagihara's hand verscheen afgelopen jaar ook een artikel in *The New Yorker*, over de eenzaamheid van de fotograaf.

'... if love belongs to the poet, and fear to the novelist, then loneliness belongs to the photographer. [...] the person with the camera is not hiding but receding. She is willfully removing herself from the slipstream of life; she is making herself into a constant witness, someone who lives to see the lives of others, not to be seen herself.'

Haar woorden lijken Desiree, de eeuwige onderzoeker van wie zelf nauwelijks een portret te vinden is, op het lijf geschreven. "Daarom heb ik een tijd ook heel bewust geen camera meer opgepakt. Want het is toch best iets vreemds, om altijd alles maar te observeren vanachter een lens. Niet alleen wordt je daardoor een buitenstaander, maar je mist ook ontzettend veel. Wanneer mijn dochter Lee een balletvoorstelling heeft, en alle ouders druk aan het filmen zijn, ben ik juist heel bewust aan het kijken. Je moet je toch wel realiseren dat je in het moment nu is, en niet achteraf, via wat voor medium dan ook. Het kan een kracht zijn, om te registreren, om iets te bevriezen in de tijd, iets dat blijft, maar tegelijk kan het emotioneel ook een verlies voor jezelf zijn. Daarom probeer ik tegenwoordig zoveel mogelijk bewust te zijn, en in het nu."

Desiree Dolron's overzichtstentoonstelling is tot en met 17 mei te zien, in het Singer Museum in Laren.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling verscheen *Xteriors 2001 – 2015*, waarin alle werken van de serie voor het eerst samen zijn gebracht. Het boek is ontworpen door 'Queen of Books' Irma Boom en bevat teksten van Wim Pijbes en Charlotte Cotton.